

The provided article is devoted to the problem of using linguistic games in professional Ukrainian language classes in the process of training future artists.

The purpose of the article is to prove the feasibility of using linguistic games in Ukrainian language classes for professional purposes in the process of training future artists.

The objectives of the study: 1) to prove the relevance of this problem; 2) to reveal the essence of the terms "speech culture", "language competence", "linguistic competence"; 3) to analyze the method of "linguistic game"; 4) to show examples of the use of linguistic games in the process of training future artists; 5) to conclude about the appropriateness of the use of linguistic games in the training of future artists; 6) to determine the priority areas of this study.

To implement the tasks, the following theoretical research methods were used: analysis, synthesis, systematization, comparison, generalization of psychological and pedagogical, methodological sources.

An effective means of forming speech culture, in particular linguistic and language competences of students, is the performance of a special set of speech exercises and tasks. We consider it necessary to use receptive, productive exercises in classes. These exercises should be offered by the teacher in a certain set, which provides an order of increasing complexity of tasks, the relationship with different types of speech activity. It is expediently enough to add another type of exercises - creative exercises that help students show creativity as the ability to be creative, the ability to make non-standard decisions and create fundamentally new ideas.

A perspective area of this study is the development of a system of linguistic games that can be used in classes in the Ukrainian language of professional orientation in the training of specialists in any field, in particular in future artists training.

Key words: *speech culture, language competence, linguistic competence, terminology, linguistic game, speech exercises, receptive exercises, productive exercises.*

УДК 378

Світлана Крамська

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-1114-1402

Тетяна Матвієнко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0724-5778

DOI 10.24139/2312-5993/2020.07/334-347

РОЛЬ ЕТНОПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-МУЗИКАНТА ДО МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

У роботі окреслюється важливість етнопедагогічного підходу у практиці підготовки вчителів музичного мистецтва у мистецькому закладі вищої освіти,

висвітлюється потреба глибокого осучаснення набутоків української етнопедагогіки в умовах сучасності. Стаття визначає мету і вагомість зазначеного феномену, запровадження якого в освітній процес ЗВО може забезпечити успішне мистецьке становлення майбутніх учителів-музикантів за фахом та їх готовність до подальшої музично-педагогічної діяльності з елементами етнопедагогічного спрямування в умовах освітнього процесу загальноосвітньої школи.

Ключові слова: музичне мистецтво, етнопедагогічний підхід, учитель-музикант, мистецько-педагогічна діяльність у школі.

Постановка проблеми. У процесі входження у світовий освітній простір освіта в Україні все більше розкриває свій національний характер, свою унікальну своєрідність, розвиваючись у тривимірному ракурсі етнічної, загальноукраїнської та світової складових культури, виступаючи дієвим фактором національного розвитку й гармонізації міжнаціональних відносин. Перш за все, це виражається у спеціальному етнопедагогічному підході, оскільки освіта, що не враховує етнічну самосвідомість і своєрідність, не може вважатися і бути по суті сучасною. Більше того, така освіта не може бути визнана й професійною, якщо вона вибудовується у відриві від педагогічної культури народу.

Інтенсивність змін, що відбуваються в сучасному суспільстві, стимулює зростання національної самосвідомості народів, відродження національних культур, народної педагогіки, зміну ціннісних ідеалів, звернення до національних цінностей, що становлять культуру будь-якого народу, прагнення до відродження етнічної культури через збереження своєї рідної мови, культурної спадщини, звичаїв і традицій.

Безумовно, нині зростає інтерес до етнічності, підвищується значимість етнопедагогічного знання в сучасному суспільстві, у тому числі й у системі освіти. На даний час важливим для освіти стає збереження і освоєння підростаючим поколіннями цінностей етнічної культури нашої країни і її внесок у світову культуру.

Так, в умовах сучасної соціокультурної ситуації, що динамічно змінюється у процесі розвитку суспільства, питання етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва доводить сьогодні свою безперечну доцільність та необхідність. Сутність цієї проблеми цікавить зараз наукове й мистецьке коло теоретиків і практиків та набуває своєї вагової актуальності в освітньому просторі мистецтва і культури.

У цьому контексті самим сьогоденням продиктована потреба в розробці актуальних етнопедагогічних підходів у практиці підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, адже застосування багатої й

наповненої найціннішим змістом спадщини вітчизняної етнопедагогіки у вихованні сучасних школярів потребує від учителя професійної готовності до такої діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Загальнопедагогічні й дидактичні площини поняття «підхід до навчання» потлумачені у працях Н. М. Бібік, Н. Т. Бордовської, С. С. Вітвицької, С. У. Гончаренка, І. А. Зязюна, В. П. Краєвського, В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало, П. І. Підкасистого, О. Я. Савченко, Г. К. Селевко, С. О. Сисоєвої, А. В. Хуторського. На підходи до навчання звертали увагу дослідники педагогіки вищої школи (А. М. Алексюк, М. А. Бойченко, С. С. Вітвицька, В. А. Гладуш, З. Н. Курлянд, А. К. Минбаєва, З. Г. Нігматов, А. А. Сбруєва, З. І. Слєпкань, Т. І. Туркот, Д. В. Чернилевський, І. А. Чистякова) і методики викладання у вищій школі (Л. Ф. Гербик, В. В. Нагаєв, О. Г. Козлова та інші).

Проблемам етнопедагогізації освітнього процесу в сучасних умовах присвячені роботи Г. Н. Волкова, В. В. Дубравіна, В. В. Дубравіної, Л. Н. Мукаєва, Т. И. Руднева, М. Г. Тайчинова, З. Б. Цаллагова; питання етнопедагогічної спрямованості професійної підготовки вчителя розглянуто в дослідженнях Т. В. Анісенкової, Г. Н. Волкова, Г. Ю. Нагорної, В. А. Ніколаєва.

Етнопедагогічний підхід у навчанні розглядається в педагогіці і як цінність навчання й виховання особистості, і як феномен, зосереджений на аналізі форм та методів національного виховання відповідно до етнічної належності й формування відповідних моральних цінностей особистості (Т. О. Волков, О. Г. Виноградов, В. Б. Євтух, А. А. Марушкевич, Н. М. Дем'яненко, В. В. Чепак, М. Г. Стельмахович, Є. І. Сявавко, М. А. Хайруддінов та ін.) (Левківська, 2014, с. 146).

Виховний потенціал і педагогічні можливості народних традицій досить глибоко висвітлені в роботах сучасних учених про виховання підростаючого покоління. Серед них І. Д. Бех, П. В. Вербицька, О. В. Гончаренко, В. В. Дубравін, А. І. Іваницький, А. В. Іконніков, М. С. Каган, Н. Є. Миропольська, Л. М. Масол, Б. В. Неменський, О. М. Олексюк, О. П. Рудницька, Л. В. Стародубцева, О. А. Трошкіна та ін.

Системність у зв'язку з цілісністю педагогічного процесу розкрито в працях Ю. К. Бабанського, С. У. Гончаренка, В. С. Ільїна, В. М. Коротова, В. В. Краєвського, В. А. Кушніра, Б. Т. Лихачова та інших. Питання визначення поняття професійної компетентності майбутнього педагога, характеристики різних його видів та особливостей формування розглядалися вченими О. С. Березюк, О. Б. Бігич, О. І. Гурою, Н. В. Гузій, І. О. Зимньою, І. А. Зязюном,

Я. В. Кічуком, Л. Г. Кондратовою, Н. В. Кузьминою, А. К. Марковою, Т. В. Мартинюк, А. І. Мартинюком, Л. М. Мітіною, В. В. Радуллом, С. А. Раковим, В. О. Сластьоніним, Є. М. Смирновою-Трибульською, Л. Л. Хоружою, О. В. Шестопалюком та іншими.

Різні аспекти фахової підготовки фахівців з музичного мистецтва висвітлюються у працях сучасних науковців мистецької освіти України – Л. А. Бірюкової, Г. П. Голяки, І. Г. Довжинець, О. В. Єременко, О. Ю. Енської, І. П. Заболотного, О. К. Зав'ялової, Є. В. Карпенка, К. С. Коробової, О. О. Корякіна, С. Г. Крамської, О. В. Михайличенка, Г. Ю. Ніколаї, М. Б. Петренко, О. Ф. Руденка, О. Г. Стахевич, Г. О. Стахевич, О. А. Устименко-Косоріч, Н. А. Фоломєєвої та інших.

Процес етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів-музикантів, розробка нових підходів у визначеному контексті сьогодні потребують конкретизації, належного висвітлення в науковій літературі, що й обумовило мету і завдання даної праці.

Мета даної статті полягала в обґрунтуванні важливості етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, в окресленні актуальних підходів у визначеному контексті, у висвітленні сутності та деяких аспектів щодо змістовного наповнення досліджуваного феномену.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використовувалися такі методи: аналіз – для вивчення педагогічних, психологічних, методичних та мистецтвознавчих джерел з метою розв'язання обраної проблеми; узагальнення – для висвітлення поняттєвого апарату роботи, формулювання її теоретичних положень, розкриття методичних аспектів та висновків.

Виклад основного матеріалу. Ухвала Державної національної програми «Освіта» надає процесам етнопедагогічного відродження сьогодні глибини й цілеспрямованості. У наукових вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних дослідженнях вже доведена важливість вище зазначеного феномену для становлення особистості. Ця теза є ключовою також і у змісті державних нормативних документів. Саме тому одне з чільних місць у сучасній педагогічній системі відводиться саме національному вихованню. Згідно з положенням Національної доктрини розвитку освіти, «його слід здійснювати на всіх етапах навчання молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність та цілісність особистості, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури» (Харитонов, 1997, с. 2-4).

Тому тенденції сьогодення щодо розвитку вітчизняної системи вищої спеціальної освіти, її інтеграція до світового освітнього простору зумовлює необхідність приведення традиційного наукового апарату у відповідність до загальноприйнятої в Європі системи педагогічних понять, а також по-новому актуалізує традиційні й відкриває новітні підходи в сучасній освіті (Ткаченко, 2012, с. 14).

Основи етнопедагогічної підготовки закладаються в закладі вищої освіти і саме тому важливо, щоб у зміст педагогічної освіти включалися компоненти етнопедагогічної спрямованості. Однак, у практиці ЗВО означені проблеми ще не отримали належного розвитку. Етнопедагогічні дослідження в області дидактики вищої школи є нечисленними, а проблеми етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів вивчені не повною мірою.

Як відомо, у методиці навчання будь-якої дисципліни у вищій школі наявні компоненти, які взаємопов'язані між собою й утворюють цілісність. Це мета і завдання, підходи до навчання, зміст, процес навчання, принципи, методи, засоби, організаційні форми та результати навчання.

Підхід до навчання – це одна з основних дидактичних категорій, яка посідає найвищий щабель з-поміж інших понять, і реалізується через певні принципи навчання, методи, прийоми, засоби й організаційні форми навчання.

Так, науковець А. С. Попович трактує поняття «підхід до навчання» як: – основний стратегічний напрям, який визначає компоненти системи навчання (О. О. Бистрова); реалізація провідної, домінуючої ідеї навчання на практиці (І. Л. Колесникова, О. А. Долгіна); стратегічна концентрична система (Г. І. Дідук-Ступ'як); методологічна категорія дидактики, що позначає складне багатовимірне явище (С. А. Омельчук); загальна концептуальна позиція, яка зумовлює системну організацію й самоорганізацію освітнього процесу (Н. Б. Голуб). Підходи до навчання вченою визначаються як: – методологічні орієнтації вчителя або викладача; вихідні наукові позиції; стратегічні напрями, що визначають усі компоненти системи навчання; методичні явища, які вимагають поділу й конкретизації; глобальна й системна організація і самоорганізація освітнього процесу; провідна наукова ідея; складне багатовимірне явище; загальна концептуальна позиція (Н. В. Бордовська, Н. Б. Голуб, І. О. Зимня, Е. Д. Сміт, С. А. Омельчук, Г. К. Селевко й інші) (Попович, 2017, с. 261).

Отже, саме *етнопедагогічний підхід* дозволяє вивчати педагогічні явища, ураховуючи народну педагогіку, національні традиції, культуру,

звичаї та обряди, загалом усну народну творчість як основні елементи виховання. Важливе значення етнопедагогічного підходу у виховному процесі засвідчують неодноразові звернення відомих науковців до етнопедагогіки, які досліджували теоретичну та практичну сторони виховних ідей етнопедагогіки: Г. С. Сковорода, О. В. Духнович, С. Ф. Русова, Г. Г. Ващенко, В. О. Сухомлинський, М. Г. Стельмахович (Власенко, 2016).

Загальновідомо, що для розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя-музиканта потрібно створити відповідні умови в межах навчального та виховного процесів. А виховання в мистецько обдарованого студентства ціннісних ставлень до обраної професії, до культурних коренів свого народу може бути здійснено лише тоді, коли «педагог серед методологічних підходів буде використовувати й етнопедагогічний підхід, який передбачає ознайомлення вихованців із надбанням народної педагогіки, вітчизняної культури та усної народної творчості. Адже етнопедагогічний підхід дозволяє передати вихованцям народні норми поведінки, цінності та традиції за допомогою обрядів, звичаїв, народного календаря та фольклорних жанрів» (Власенко, 2016).

Практично застосовувати етнопедагогічний підхід доцільно під час семінарів із відповідних навчальних дисциплін мистецького циклу. Оцінивши всі складнощі використання народної педагогіки в навчально-виховному процесі ЗВО, слід зазначити, що під час застосування етнопедагогічного підходу варто не лише вибирати саме ті ідеї та методики, які будуть придатними для навчально-виховного процесу в фаховому закладі мистецького профілю, а й звертати увагу на можливе осучаснення цих ідей української етнопедагогіки. Щодо ефективного використання етнопедагогічного підходу, В. П. Струманський зауважує, що сьогодні питання стоїть не в реанімації давньої народної виховної практики, а у відродженні духу взаємної любові й шанобливості з народним підтекстом, визнанні народної педагогіки як джерела вдосконалення сучасної теорії навчання та виховання (Струманський, 1997, с. 184).

У своїй науковій праці О. Б. Будник зазначає, що «...реально оцінюючи ситуацію та ті негативні тенденції, що, на жаль, мають місце в сучасній практиці використання народної педагогіки, варто ретельно виокремити з цієї «скарбниці» саме ті ідеї, які придатні для «перенесення» в навчально-виховний процес освітніх установ. Водночас прогресивні *набутки української етнопедагогіки* потребують глибокого осучаснення з тим, щоб вони яскраво відображали елементи духовної і матеріальної культури сьогодення» (Будник, 2002, с. 118).

Важливе місце у вихованні етнопедагогічним підходом ціннісного ставлення до національної мистецької спадщини у студентів-музикантів належить також самостійній пошуковій фольклорно-етнографічній діяльності, зокрема; дослідження обрядовості та різноманіття фольклорних жанрів музичної тематики, запис народних обрядових елементів фольклорної спадщини, визначення їхньої ролі в національному вихованні студентів, вивчення звичаїв та обрядів, запис та дослідження народнопісенної лірики, у якій оспівується любов до землі, до рідного краю та з'ясування їхнього педагогічного значення у виховному процесі студентів-музикантів.

Мета застосування етнопедагогічного підходу в навчально-виховному процесі ЗВО культури і мистецтв з метою виховання ціннісного ставлення до праці вчителя конкретизується через виконання наступних завдань:

- формування у студентів національної свідомості й самосвідомості;
- формування знань з етнопедагогіки, музичного фольклору та культурології;
- виховання ціннісних ставлень та патріотичних позицій у студентської молоді;
- формування ціннісного ставлення до національної мистецької спадщини на основі систематизації, узагальнення і аналізу фольклорного матеріалу;
- формування у студентів-музикантів ціннісного ставлення до майбутньої професії й бажання працювати задля розквіту рідної країни (Власенко, 2016).

Визначення основних понять даної роботи природньо підводить до терміну «компетентність», а в обраному нами контексті – це «етнопедагогічна компетентність». Так, етнопедагогічну компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва слід розглядати як органічну частину в структурі процесу етнопедагогічної підготовки (Енська, 2020).

З цього приводу науковець А. В. Хуторський вважає, що «компетенцію» слід розглядати «як задану вимогу, як норму освітньої підготовки певної особистості»; а поняття «компетентність» він розкриває як «реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності» (Хуторський, 2003, с. 58).

Аналітичний огляд наукових джерел спрямовує на те, що у своїй сутності компетентність синтезує смислові значення традиційної тріади: «знання», «уміння», «навички». До того ж її можна визначати як

поглиблене знання предмету або оволодіння певними вміннями й навичками (Лисенко, 2007, с. 114).

Крім того, актуальною буде саме та компетентність особистості, яка показує реальний рівень підготовки фахівця з мистецтва, який здатний з-поміж багатьох рішень обрати найбільш оптимальні, вагомо аргументовані, змістовно-глибокі й значущі. Сама ж «компетентність» орієнтує на наявність інтеграції інтелектуальних, моральних, соціальних, естетичних, політичних та інших знань, умінь та навичок для успішної діяльності фахівця, для професійного оволодіння ним алгоритму вирішення відповідних завдань теоретичного і практичного спрямування. Компетентність учителя-музиканта включає міжгалузеві знання, уміння та здібності, які необхідні особистості для адаптації та продуктивної діяльності в різних галузях (Енська, 2020).

Слід додати, що причетність учителя-музиканта до різних сфер культури зумовлена соціальним характером і перспективністю його діяльності та передбачає його залучення до загального світу цінностей. Відомо, що «одним із джерел педагогічної компетентності, що забезпечує вдосконалення його педагогічного професіоналізму, є етнопедагогічна культура, яка відображається в педагогічній компетентності у вигляді етнопедагогічної компетентності» (Березюк, 2015, с. 53).

У свій час видатний український дослідник М. Г. Стельмахович зазначав, що провідні принципи української етнопедагогіки репрезентують сукупність основних вихідних положень та ідей, що визначають основне спрямування, зміст і організацію виховних дій. Вони є переконаннями, нормою, правилом, якими керуються батьки з метою дійового впливу на своїх дітей. Наукове дослідження української *етнопедагогіки* дало змогу виявити її *провідні принципи*: гуманізм, природовідповідність, зв'язок виховання з життям, виховання працею, урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, систематичність і послідовність виховання, єдність вимог і поваги до особистості, поєднання педагогічного керівництва з розвитком самостійності та ініціативи виховання (Стельмахович, 1997, с. 47).

У педагогічній спадщині С. Ф. Русової чітко було окреслено сучасний погляд на проблему використання народознавства, його конкретні завдання, форми та методи організації.

Не залишають поза увагою проблему народної педагогіки, української етнопедагогіки в національному становленні особистості і сучасні науковці. Так, дослідник В. Г. Кузь зазначає, що цінність

етнопедагогіки, етнопедагогічного підходу в навчанні полягає в її єдності з устроєм життя народу, його історією, культурними і побутовими традиціями, ідеями та засобами народної педагогіки, які глибше і повніше втілюють у собі національну духовність, тобто національну психологію, філософію, світогляд, ідеологію та ін. (Кузь, 1993, с. 74). Саме тому *етнопедагогіка становить основу національної системи виховання*.

Питання про сутність і науковий статус етнопедагогіки сьогодні набуває не тільки академічного інтересу, пов'язаного з історико-педагогічною інтерпретацією явищ духовної культури народу. Як зазначав Г. М. Волков «етнопедагогіка звернена обличчям до практики, вона служить їй, озброюючи вчителів раціональними, найбільш об'єктивними цінними педагогічними знаннями та досвідом, перевіреними багатовіковою виховною практикою» (Волков, 1997, с. 66). Підтвердженням тому є цінності етнопедагогічної культури нашого народу.

Аналіз джерел народної педагогіки дозволяє зробити висновок про те, що в емпіричному досвіді народу існували і існують реальні педагогічні знання, які є основою щодо вдосконалення мети, змісту й методів сучасного виховання.

Загальновідомо, що етнопедагогіка перебуває в тісному зв'язку з педагогікою, ґрунтується на здобутках народної педагогіки, продовжує осмислювати й розвивати її творчий досвід. Саме тому, етнопедагогічні підходи посідають важливе місце в забезпеченні професійного та громадського зростання молодого педагога.

Зауважимо, що наукова література з проблеми досліджуваного феномену розкриває нам деякі цікаві аспекти: ідеї орієнтації вчителів із мистецтва на вивчення педагогічної культури рідного народу завжди були предметом уваги багатьох прогресивних просвітителів і педагогів; в історії розвитку педагогічної науки дещо приховано вироблявся принцип оцінки наукових ідей і діяльності видатних педагогів, перш за все, з точки зору їх близькості до загальнонаціональних інтересів народу, до його рідної мови і культури. До того ж, позитивні ідеї прогресивних педагогів минулого з етнопедагогічної підготовки майбутніх педагогів освітньою системою минулого часу, на жаль, не були сприйняті достатньою мірою. Етнічним граням особистості не надавалося належного значення, вони залишалися в категорії малозначущих, про них говорилося лише поверхнево.

Такий досвід надалі показав, що ігнорування етнічного чинника у змісті педагогічної освіти загрожує серйозними наслідками, забуттям етнопедагогічної культури народу, що, по суті, є акумулятором виховного досвіду ба-

гатьох поколінь. Звідси випливає наступна закономірність: без етнопедагогічної освіти не може бути справжнього педагога, повноцінного фахівця.

Відзначимо, що й сьогодні наукові дослідження розкривають лише деякі аспекти багатьох проблем, пов'язаних із реалізацією етнопедагогічного підходу в практиці підготовки майбутніх педагогів з музичного мистецтва. Так, спостереження науковців нашого часу (О. О. Сердюк) за випускниками закладів вищої освіти та спеціальні дослідження доводять, що молодь виявляє все ще слабкі знання щодо основних аспектів і народознавства, і фольклору, і української етнопедагогіки. Сьогодні в нових соціально-історичних реаліях відчувається прагнення всіх народів зберегти й розвинути свою самобутність. Адже принципи етнопедагогіки відображені в мові, народних звичаях, традиціях, святах, обрядах, символах, у музичному, хореографічному, образотворчому мистецтвах, у досвіді родинного виховання, сімейно-побутовій культурі, народних дитячих іграх, іграшках тощо. А «головними засобами виховання молодого покоління є рідна мова, історія, фольклор, мистецтво і свята народного календарного циклу, народні символи та прикмети, родинно-побутова культура, звичаї, традиції, обряди» (Сердюк, 2000, с. 12). Тому вкрай важливим є набуття народознавчих знань майбутніми педагогами-митцями в системі їх фахової підготовки у ЗВО.

В окресленому контексті важливо наголосити, що реалізація етнопедагогічного підходу у процесі фахової підготовки вчителів музичного мистецтва забезпечить успішне втілення в життя української національної ідеї, сприятиме формуванню національної свідомості студентів, допоможе їм засвоїти загальнолюдські цінності. Через відчуття багатств звукової палітри мистецтва свого народу виховуватимуться особистісні риси майбутнього педагога-музиканта (чутливість і розум, емоційність, інтелект), що в свою чергу вдосконалить його фаховий рівень.

У зв'язку з цим набувають актуальності питання пошуку нових ефективних шляхів та підходів, розробки експериментальних методик, які б сприяли глибшому засвоєнню музично-педагогічних знань студентами на основі комплексного вивчення національного матеріалу у процесі навчання, а також меж практичної підготовки щодо його доцільного використання. Це дозволить активізувати пізнавальну діяльність майбутніх учителів-музикантів, розвинути їх музично-естетичні уявлення, підвищити загальний рівень музично-естетичної культури, спрямувати відповідним чином їх моральні переконання (Крамська, 2015, с. 150).

Формування національної орієнтації у процесі фахової підготовки студентів музично-педагогічної спеціальності тісно пов'язане з подальшим

розвитком системи музично-естетичного виховання наших школярів, де вчитель є своєрідним посередником для дитини в пізнанні нею навколишнього світу. Тому для забезпечення ефективної роботи випускників мистецького закладу вищої освіти гостро постає питання про використання матеріалу з вітчизняної музичної та музично-педагогічної спадщини не тільки у процесі етнопедагогічної підготовки у ВНЗ, але й безпосередньо вже в освітньому процесі в загальноосвітній школі.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Нові педагогічні реалії суттєво вплинули на змінення призначення педагога – учитель стає поєднуючою ланкою між етнічною, вітчизняною і світовою культурами, здатною вирішувати завдання полікультурної освіти, виховання громадянськості підростаючих поколінь. Етнопедагогічна підготовка студентів музично-педагогічного ЗВО може стати одним із найважливіших напрямів у формуванні музично-професійної компетентності майбутнього вчителя-музиканта.

Запровадження етнопедагогічного підходу у практику підготовки майбутнього педагога-музиканта в освітніх просторах закладу вищої освіти мистецького профілю безпосередньо пов'язане з реконструкцією змісту і методів мистецької й педагогічної освіти на програмно-цільовому і змістовно-процесуальному рівнях. Пояснення досліджуваного феномену дозволяє представити його як умову і передумову здійснення ефективної етнопедагогічної підготовки, як показника етнопедагогічної готовності майбутнього фахівця-митця до мистецько-педагогічної діяльності, як мету його професійного та особистісного самовдосконалення.

Серед основних засад фахової підготовки майбутніх учителів-музикантів суттєвого значення сьогодні набуває оволодіння ними кращими зразками зі скарбниці національної музичної спадщини нашого народу. Саме така важлива складова змістового наповнення етнопедагогічного підходу в підготовці вчителя-музиканта кристалізує в собі художньо-образні уявлення, які яскраво відтворюють характерні риси народної мистецької творчості.

Практичне запровадження етнопедагогічного підходу у процес фахової підготовки сучасного вчителя-музиканта здатна пробудити і сформувані в нього духовні потреби й естетичні смаки, які виявлятимуться в поступовому зростанні його інтересу до національної музичної спадщини, а також у зверненні до неї як невичерпної духовної скарбниці, що здавна живить уже багато поколінь.

Саме тому в умовах зміни пріоритету ціннісно-цільових установок в освіті реалізація етнопедагогічного підходу у процесі навчання є сьогодні доволі актуальним і вкрай важливим у практиці етнопедагогічної підготовки майбутніх педагогів-митців, що спроможна забезпечити успішність здійснення етнопедагогічної діяльності фахівців з музичного мистецтва з представниками підростаючого покоління в умовах сучасної загальної школи.

ЛІТЕРАТУРА

- Березюк, О. С. (2015). Етнопедагогічна компетентність як основа етнокультурологічної підготовки майбутнього вчителя в умовах створення акмесередовища навчального закладу. *Проблеми освіти*, 84, 52-56 (Bereziuk, O. S. (2015). Ethnopedagogical competence as the basis for ethnocultural training of the future teacher in conditions of creating acme-environment of the education institution. *Problems of education*, 84, 52-56).
- Будник, О. Б., (2002). Особливості української етнопедагогіки. *Дайджест:Школа-парк педагогічних ідей та технологій*, 2, 116-118. (Budnyk, O. B. (2002). Features of Ukrainian ethnopedagogy. *Digest: School-park of pedagogical ideas and technologies*, 2, 116-118).
- Власенко, К. О. (2016). Методологічні підходи до виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці у студентів вищих аграрних навчальних закладів. [Педагогіка, психологія, філософія, 253, 32-37. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_253_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_253_6) (Vlasenko, K. O. (2016). *Methodological approaches to the upbringing of value attitude to agricultural work in students of higher agricultural education institutions. Pedagogy, Psychology, Philosophy, 253, 32-37. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_253_6*).
- Волков, Г. Н. (1997). Етнопедагогізація сучасного. *Мир образования*, 2, 66-71 (Volkov, G. N. (1997). Ethnopedagogization of the modern. *World of Education*, 2, 66-71).
- Enska, O., Karpenko, E., Kramska, S. (2020). The problem of ethnopedagogical competence of future art specialists in the educational space of modern institutions of culture and arts. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології (Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies)*, 5-6 (99-100).
- Крамська, С. Г. (2015). [Використання пісенної обрядовості в процесі підготовки вчителя музики](#). *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, 51, 148-152 (Kramska, S. G. (2015). The use of song rituals in the process of training a music teacher. *Theoretical Issues of Culture, Education and Upbringing*, 51, 148-152).
- Кузь, В. Г., Руденко, Ю. Д., Сергійчик, З. О. (1993). *Основи національного виховання*. К.: ІСДО (Kuz, V. H., Rudenko, Yu. D., Serhiichyk, Z. O. (1993). *Fundamentals of national education*. K.: ISDO).
- Левківська, К. В. (2014). Аксиологічні характеристики науково-теоретичних підходів до проблеми дослідження діяльності інноваційних навчальних закладів. *Педагогічні науки*, 5 (77), 144-147 (Levkivska, K. V. (2014). Axiological characteristics of scientific and theoretical approaches to the problem of studying the activities of innovative education institutions. *Pedagogical Sciences*, 5 (77), 144-147).

- Лисенко, Н. В. (2007). Етнокультурна компетентність сучасного педагога: психолого-педагогічний аспект. *Народознавча компетентність дітей та молоді*. Івано-Франківськ (Lysenko, N. V. (2007). *Ethnocultural competence of a modern teacher: psychological and pedagogical aspect*. *Ethnological competence of children and youth*. Ivano-Frankivsk).
- Національна доктрина розвитку освіти України (2001). *Педагогічна газета*, 37, 2-4 (National Doctrine of Education Development of Ukraine (2001). *Pedagogical Newspaper*, 37, 2-4).
- Попович, А. С. (2017). Теоретичні аспекти виокремлення підходів до навчання в освітньому процесі вищої школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 23 (2), 257-264 (Popovych, A. S. (2017). Theoretical aspects of distinguishing approaches to learning in the educational process of higher school. *Pedagogical education: theory and practice*, 23 (2), 257-264).
- Сердюк, О. О. (2000). Народна педагогіка як джерело соціального виховання особистості. *Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис*, 4. К.: Видав-во «Педагогічна преса» (Serdiuk, O. O. (2000). Folk pedagogy as a source of social upbringing of the individual. *Higher education in Ukraine. Theoretical and scientific-methodical magazine*, 4. K.: Published by "Pedagogical Press").
- Стельмахович, М. Г. (1997). Українська народна педагогіка. К.: ІЗМН (Stelmakhovych, M. H. (1997). *Ukrainian folk pedagogy*. K.: IZMN).
- Струманий, В. П. (1997). *Виховна робота в національній школі*. К.: ІЗМН (Strumanskyi, V. P. (1997). *Educational work in the national school*. K.: IZMN).
- Ткаченко, О. М. (2012). *Етнопедagogічна компетентність педагога*. Кіровоград: «Імекс - ЛТД» (Tkachenko, O. M. (2012). *Ethnopedagogical competence of a teacher*. Kirovograd: "Imex - LTD").
- Харитонов, М. Г. (1997). *Теория и практика этнопедagogической подготовки учителей национальных школ*. Москва (Kharitonov, M. H. (1997). *Theory and practice of ethnopedagogical training of teachers of national schools*. Moscow).
- Хуторской, А. В. (2002). Ключевые компетенции и образовательные стандарты. *Интернетжурнал «Эйдос»*, 23 апреля. Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm> (Khutorskoi, A. V. (2002). *Key competencies and educational standards*. "Eidos" online magazine, April 23. Retrieved from: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>).

РЕЗЮМЕ

Крамская Светлана, Матвиенко Татьяна. Роль этнопедagogического подхода в практике подготовки учителя-музыканта к художественно-педагогической деятельности в школе.

В работе обозначается важность этнопедagogического подхода в практике подготовки учителей музыкального искусства в высшем учебном заведении, освещается проблема осовременивания достижений украинской этнопедagogики в условиях нашего времени. Статья определяет цель и важность выделенного феномена, внедрение которого в учебный процесс ВУЗа может обеспечить успешное становление будущих учителей-музыкантов по специальности и их готовность к дальнейшей музыкально-педагогической деятельности с элементами

этнопедагогической направленности в условиях образовательного процесса общеобразовательной школы.

Ключевые слова: *музыкальное искусство, этнопедагогический подход, учитель-музыкант, музыкально-педагогическая деятельность в школе.*

SUMMARY

Kramska Svitlana, Matviienko Tetiana. The role of the ethnopedagogical approach in the practice of preparing a teacher-musician for artistic-pedagogical activities at school.

The paper outlines the importance of ethnopedagogical approach in the practice of training musical art teachers in a higher art institution, highlights the need for deep modernization of Ukrainian ethnopedagogy achievements in modern conditions. The article defines the purpose and significance of this phenomenon, introduction of which into the educational process of the HEI can ensure successful artistic development of future teachers-musicians and their readiness for further music-pedagogical activities with elements of ethnopedagogical direction in conditions of the educational process of the secondary schools.

Implementation of the ethnopedagogical approach in the process of professional training of musical art teachers will ensure successful realization of the Ukrainian national idea, will contribute to the formation of students' national consciousness, will help them to learn universal values. Through the feeling of the richness of the sound palette of his people's art, the personal traits of the future teacher-musician (sensitivity and intelligence, emotionality) will be nurtured, which in turn will improve his professional level. This will intensify cognitive activity of the future teachers-musicians, develop their musical and aesthetic representations, increase the overall level of musical and aesthetic culture, guide their moral beliefs accordingly.

Introduction of the ethnopedagogical approach in the process of professional training of students of music-pedagogical specialties is closely related to the further development of the system of music and aesthetic education of our students, where the teacher is a kind of a mediator for the child to learn about the world. Therefore, to ensure the effective work of graduates of higher art institutions, the issue of using material from the national musical and musical-pedagogical heritage is relevant not only in the process of ethnopedagogical training in universities, but also directly in the educational process in secondary schools.

Key words: *musical art, ethnopedagogical approach, teacher-musician, artistic-pedagogical activities at school.*